

UiT Norges arktiske universitet

Gjennomgang av mastergradsprogrammet i logopedi

Rapport fra arbeidsgruppe

Juni 2021

Innhold

1) Innledning	side 2
2) Mandat og arbeidsgruppe	side 2
3) Arbeidsgruppens aktivitet	side 3
4) Hvorfor er programmet søkt nedlagt? – og fakultetsstyrets behandling	side 4
5) Opprettelsen av logopedistudiet ved UiT – et tilbakeblikk	side 5
6) Rekruttering og evaluering av studieprogrammet	side 7
7) Mastergradsprogram i logopedi ved andre universiteter i Norge	side 7
8) Økonomi	side 9
9) Organisering av fagmiljøet	side 10
10) Faglig samarbeid	side 11
11) Studieprogrammets faglige profil	side 12
12) Programstyre	side 14
13) Ulike undervisningsformer, fleksibilisering og bruk av teknologi	side 14
14) Videre satsing	side 15
15) Oppsummering av gruppens synspunkter og forslag	side 18

1) Innledning

I to omganger har styret ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning (HSL-fakultetet), etter anmodning fra Institutt for lærerutdanning og pedagogikk (ILP), behandlet spørsmål om nedlegging av mastergradsprogrammet i logopedi, første gang i 2015, andre gang høsten 2020¹.

Styret sluttet seg ikke til ILPs ønske om nedlegging, verken i 2015 eller i 2020. Ved siste gangs behandling ble det likevel bestemt at grunnlaget for videre drift skulle utredes nærmere, og det ble også vedtatt at nærmere samarbeid med relevante fagmiljø utenfor ILP skulle utredes .

2) Mandat og arbeidsgruppe

Som oppfølging av styrets vedtak bestemte dekanen ved HSL-fakultetet å nedsette en arbeidsgruppe som skulle foreta en gjennomgang av situasjonen for mastergradsprogrammet i logopedi. Arbeidsgruppen fikk følgende konkrete oppdrag:

- utrede muligheten for samarbeid med relevante fagmiljø internt og eksternt med sikte på å videreføre studieprogrammet som forutsatt ved etablering
- se på muligheten for samarbeid med andre læresteder
- utarbeide grunnlag for et studieprogram med et tverrfaglig tilsnitt
- vurdere ulike undervisningsformer, herunder fleksibilisering og bruk av ulike teknologi

Følgende personer ble forespurt og takket ja til å sitte i arbeidsgruppen:

- assisterende instituttleder for utdanning Ove Drageset, ILP
- førsteamanuensis Signhild Skogdal, ILP
- professor Sissel Sollied, ILP
- professor Kristine Bentzen, Institutt for språk og kultur
- professor Per M. Aslaksen, Institutt for psykologi
- logoped/PP-rådgiver Jarle Johansen, Pedagogisk-psykologisk tjeneste, Tromsø kommune

---

¹ Sak FS-15/2015 Søknad om nedlegging av mastergradsprogram i logopedi (arkivref.: 2009/5584/42) og Sak FS-xx/2020 Søknad om nedlegging av mastergradsprogram i logopedi – nybehandling (arkivref.: 2020/2442)

3) Arbeidsgruppens aktivitet

Arbeidsgruppen har hatt tre fysiske møter. Møtene har vært brukt til gjennomgang av bakgrunnen for etableringen av studiet, til å se på hvordan det er organisert og hvordan faglig samarbeid internt og på tvers har utviklet seg. Utover dette har gruppen skaffet seg oversikt over organiseringen av andre tilsvarende utdanningstilbud i Norge.

Ettersom pekuniære forhold har vært ILPs primære begrunnelse for ønsket om nedleggelse av studiet, har arbeidsgruppen også satt av møtetid for en grundig gjennomgang av studiets finansielle side. Derfor ble tre personer fra ILPs administrasjon med oversikt over studiets økonomi invitert til ett av arbeidsgruppens møter for å orientere om den økonomiske statusen. De inviterte var kontorsjef Trude Steingård, ass. kontorsjef Camilla Brækken og tidl. kontorsjef Chris Bull-Berg. På bakgrunn av gjennomgang av materiale, møter med eksterne og diskusjoner i gruppen, har den kommet fram til sine konklusjoner og forslag til videre drift og organisering av studieprogrammet.

Som del av arbeidet har medlemmene også orientert seg og innhentet informasjon i fagmiljøene innen språkvitenskap og psykologi/medisin og også deler av avtakerfeltet, bl.a. Universitetssykehuset Nord-Norge. Dette for å høre om behov og for å få innspill til hvilke temaområder logopedistudiet burde dekke, både teoretisk og i praksissammenheng. På bakgrunn av dette presenterte medlemmene forslag til tema og innhold fra egne fagområde som kunne inngå som emne/tema i studiet.

Arbeidsgruppen har i detalj gått gjennom den foreliggende studieplanen og har gjort vurderinger av hvordan tverrfaglighet best kan ivaretas, temaområder i studiet og fordeling av timeressurser på de ulike temaene som inngår.

4) Hvorfor er programmet søkt nedlagt? – og fakultetsstyrets behandling

ILP har anført en rekke argumenter for nedlegging av studiet. Det er vist til at fagmiljøet i regionen er lite, og instituttet har ment at det er vanskelig å få tak i kvalifiserte fagfolk, bl.a. til veiledning og til kommisjoner ved eksamen.

Utover vanskeligheter med å skaffe kvalifiserte søkere til fagstillinger vises det til den meget utfordrende økonomiske situasjonen ved instituttet som i praksis har gjort nyttilsetninger i faget umulig. I tillegg til at instituttet har en anstrengt økonomi, trekkes det frem at studieprogrammet i logopedi ikke er fullfinansiert med dagens basistildeling og resultatfinansiering. Derimot mener instituttet at programmet har et stort merforbruk, og at en økning i basisfinansieringen er en forutsetning for å kunne videreføre programmet.

Også mangel på praksisplasser er blitt holdt frem som et problem. Instituttet mener at en del av forklaringen på at det er vanskelig å skaffe praksisplasser, sensorer og veiledere, er at det daværende Universitetet i Nordland gikk i gang med et konkurrerende studietilbud i logopedi samtidig som studiet startet opp ved UiT. Etableringen medførte at de to institusjonene konkurrerer både om studenter, fagpersoner og praksisplasser.

Da spørsmålet om nedleggelse av programmet var oppe til behandling i fakultetsstyret, ble det begge gangene uttrykt forståelse for ILPs utfordringer med drift, fagmiljø og økonomi. Samtidig ble det i begge tilfeller stilt spørsmål ved om alle sider ved drift av programmet var tilstrekkelig utredet. Det ble også stilt spørsmål ved om studieprogrammets organisering og faglig samarbeid på tvers av faggrenser var i samsvar med premissene som lå til grunn for vedtak om opprettelse.

Som det fremgår ovenfor sluttet ikke fakultetsstyret seg til ønsket om nedlegging, men besluttet at studiet skulle videreføres samtidig som grunnlaget for samarbeid med relevante fagmiljø utenfor ILP skulle utredes. På møtet 22.9.2020 gjorde fakultetsstyret følgende vedtak:

- 1. Styret ved Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning vedtar videreføring av mastergradsprogram i logopedi i tråd med tidligere vedtak*
- 2. Institutt for lærerutdanning og pedagogikk bes om å utrede grunnlaget for samarbeid med relevante fagmiljø med sikte på å videreføre studieprogrammet som forutsatt ved etablering. Utredningsarbeidet skjer i dialog med fakultetet*

3. *Det forutsettes at utredningens forslag kan realiseres innenfor gjeldende økonomiske ramme*
4. *Utredning oversendes fakultet innen 30.april 2021*

5) Opprettelsen av logopedistudiet ved UiT – et tilbakeblikk

Logopedistudiet ved UiT startet opp høsten 2011. Studiet kom i gang etter mange henvendelser fra flere hold, blant annet fra de nordligste fylkeskommunene og logopedilagene i Nord-Norge. Henvendelsene kom på bakgrunn av et betydelig misforhold mellom behov og tilbud om logopediske tjenester og andre spesialpedagogiske tilbud i landsdelen. Etter at universitetsstyret besluttet å opprette mastergradsprogrammet, ble det nedsatt en tverrfaglig arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å kartlegge og utrede det faglige grunnlaget for etableringen av et slikt program og å levere forslag til studieplan for programmet og til hvilke emner programmet skulle konstitueres rundt.

Før 2011 fantes det bare tilbud i logopedi på mastergradsnivå ved universitetene i Bergen og i Oslo. Studieprogrammene ved de to institusjonene hadde, og har, ganske ulike fagprofiler, det ene i spesialpedagogisk retning, det andre i helsefaglig. I sin rapport pekte arbeidsgruppen nettopp på tverrfaglighet som et kjennetegn ved logopedi og så derfor for seg interessante muligheter for et nytt studium ved UiT gjennom et samarbeid mellom spesialpedagoger, lingvister og psykologer. Arbeidsgruppen mente videre at det var viktig å utvikle et studium som kunne utfylle og komplettere de eksisterende logopediutdanningene.

Gruppen skrev i sin rapport at studieprogrammets faglig-organisatoriske forankringen burde være ved ILP på grunn av instituttets fagkompetanse i spesialpedagogikk. Dessuten mente gruppen at det var formålstjenlig å knytte et nytt praksisorientert studietilbud til et institutt med lang erfaring fra andre profesjonsutdanninger der praksis utgjør en vesentlig del av studiet. Gruppen så det likevel som viktig å utvikle et studium med tverrfaglig profil som utfylte og var annerledes enn de andre logopediutdanningene i landet, og at studiet derfor burde utvikles i tett faglig samarbeid med de psykologiske og språkvitenskapelige fagmiljøene. Dette ville gi et tilbud som var alternativt og ulikt de eksisterende. Gruppen mente at en kunne utnytte den totale fagkompetansen ved institusjonen og dessuten bidra til en større faglig bredde og nye tilnærminger i logopedimiljøet.

Det ble gjort en kartlegging av relevant kompetanse ved UiT, og gruppen viste blant annet til at det ved det daværende Institutt for språkvitenskap (IS)² var en betydelig språkvitenskapelig kompetanse som også var relevant for en mastergradsutdanning i logopedi, både allment innenfor fonetikk og andre sentrale sider ved menneskelig språk, spesielt om språkssystem og språklig variasjon i norsk og andre aktuelle språk. I tillegg til dette også språkutvikling og språktilegnelse. Også relevant kompetanse ved Institutt for psykologi innen nevropsykologi og språkpsykologi inkludert normal språkutvikling og språkpatologi ble pekt på som relevant innenfor et studium i logopedi.

Arbeidsgruppens tilråding om å etablere et logopedistudium med en tverrfaglig profil, lagt til ILP, ble også fulgt. I studiets første studieplan heter det at «Master i logopedi er et profesjonsstudium innen spesialpedagogikk med språkvitenskapelig og psykologisk tilnærming.» Tverrfagligheten ble synliggjort blant annet ved at det ble utviklet et eget emne i språkvitenskap LIN-3000 *Fonetikk og språkvitenskap for logopeder* som inngikk i studiet. Emnet ble utviklet og undervist av fagmiljøet ved IS. Det ble likevel ikke utviklet egne emner ved Institutt for psykologi som skulle inngå i studiet.

Etter at studieprogrammet hadde vært lyst ut tre ganger (i 2011, 2012 og 2014) ble studieplanen revidert før ny utlysing i 2017. I forbindelse med revisjonen ble emnet LIN-3000 erstattet av emnet LOG-3000 *Språkvitenskap, språkutvikling og innføring i logopediske emner*, et internt emne ved ILP. Dette ble gjort etter en evaluering som hadde konkludert med at LIN-3000 ikke var godt nok lagt til rette for logopedistudenter. Det rene språkvitenskapelige emnet ble tatt ut, men de språkvitenskapelige temaområdene ble videreført i det nye emnet, og undervisning ble også i det videre gitt av det språkvitenskapelige fagmiljøet. Ved revisjonen ble også fellesemnene med spesialpedagogikk tatt ut av studieplanen. Det ble videre foretatt andre endringer i programmet i forbindelse med revisjonen, bl.a. ble omfanget av mastergradsoppgaven økt fra 30 til 40 studiepoeng og praksisavviklingen ble revidert.

---

² IS er i dag gått inn i Institutt for språk og kultur.

6) Rekruttering og evaluering av studieprogrammet

Mastergradsprogrammet i logopedi ved UiT har vært lyst ut bare fire ganger siden vedtaket om etablering i 2010: i 2011, 2012, 2014 og sist i 2017. De øvrige årene ble det ikke tatt opp studenter til programmet på grunn av manglende kapasitet ved ILP. Det er gjort en kartlegging av rekrutteringssituasjonen, og de gangene programmet har vært lyst ut, har søkningen vært meget god. Tallene for de ulike årene ser slik ut:

- 2011: 106 søkere, 20 tilbud, 20 takket ja og 20 møtt, 11 fullført
- 2012: 107 søkere, 20 tilbud, 20 takket ja og 15 møtt, 12 fullført
- 2014: 104 søkere, 25 tilbud, 25 takket ja og 20 møtt, 13 fullført
- 2017: 83 søkere, 20 tilbud, 20 takket ja og 15 møtt, planlagt fullført våren 2021

Arbeidsgruppen har også merket seg at studieprogrammet har fått gode evalueringer, og det fremheves også at programmet toppet listen og fikk beste plassering på Studiebarometeret i 2018.

Til mastergradsprogrammet i logopedi ved Universitetet i Nordland/Nord universitet har det i perioden 2011 til 2019 vært opptak hvert år. Søkningen til Nord har også vært særdeles god med et gjennomsnitt på 78 søkere per år. Det har i gjennomsnitt har vært gitt 29 tilbud om studieplasser ved Nord.

7) Mastergradsprogram i logopedi ved andre universiteter i Norge

I tillegg til UiTs tilbud finnes det i dag mastergradsprogram i logopedi ved Nord universitet, NTNU, UiB og UiO. Alle studieprogram er på 120 stp. Ved UiO er mastergradsoppgaven 40 stp. Ved de tre andre utgjør oppgaven 30 stp. Ut fra beskrivelsene av studieprogrammene ser de ut til å ha en noe ulik profil og faglig innretning. Programmenes organisatoriske tilknytning er forskjellig. Dette gjelder også organiseringen av undervisning/undervisningsopplegg. Målgruppene for studiene er også noe forskjellig. Ved alle lærestedene kan pedagogikk/spesialpedagogikk og lærerutdanninger utgjøre opptaksgrunnlaget

Nord universitet

<https://www.nord.no/no/studier/master-i-logopedi#>

Ved Nord er studieprogrammet lagt til Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag. Fagmiljøet knyttet til programmet inngår i *Faggruppe for logopedi, tilpasset opplæring og spesialpedagogikk*. Studieprogrammet er organisert som et samlings- og nettbasert studium på heltid.

Nord har et emne – lingvistikk for logopeder.

NTNU

<https://www.ntnu.no/studier/mlogo>

Ved NTNU blir logopedi tilbydd som et erfaringsbasert mastergradsprogram. Tilbudet er organisert som et videreutdanningstilbud under NTNU Videre (Seksjon for etter- og videreutdanning). Organisatorisk tilhører programmet Det humanistiske fakultet, Institutt for språk og litteratur. Det er et betalingsstudium med en samlet kursavgift på kr. 138 000,-. Undervisningen er samlingsbasert i Trondheim med tre samlinger per semester over fire år.

UiO

<https://www.uio.no/studier/program/spesped-master/index.html>

UiO tilbyr logopedi som en av fem fordypninger/studieretninger innenfor mastergradsprogrammet i spesialpedagogikk. (De øvrige studieretningene er: audiopedagogikk, psykososiale vansker, spesifikke lærevansker og utviklingshemming). Programmet er lagt til Det utdanningsvitenskaplige fakultet/Institutt for spesialpedagogikk. Det legges opp til normal studieprogresjon over to år. Masteroppgaven skal ha en fordypning i logopedi. Ellers er skiller studieretningen i logopedi seg fra de andre retningene bare gjennom et spesifikt emne *Fordypning i logopedi* (40 stp.)

UiB

<https://www.uib.no/studier/MAPS-LOG06>

Mastergradsprogrammet i logopedi ved UiB ligger ved Det psykologiske fakultet/Institutt for biologisk og medisinsk psykologi. Ifølge UiBs nettsider har logopediprogrammet et mer helsefaglig fokus, noe som gir mer kunnskap om hjernens rolle i språkevnen. Kvalifisert til å jobbe både i utdannings- og helsesektoren.

I 2016/2017 etablerte Norsk Logopedlag en egen utdanningsgruppe som et samarbeidsforum mellom universitetene som har logopedutdanning. Deltakere i gruppen er fagansvarlige logopeder ved hver av utdanningsinstitusjonene, og praksiskonsulenter ved behov. Målet med gruppen er å arbeide for økt kvalitet, nivålikhet og erfaringsdeling. CPLOL/ESLA (European Speech and Language Therapy Association) sine retningslinjer for innhold i utdanning som kvalifiserer for tittelen logoped er basis for arbeidet. Til tross for ulik organisering og administrering av utdanningene, er gruppen spesielt oppmerksom på at alle logopediske emner må ivaretas for logopediske tjenester i både helse- og opplæringssektoren. På grunn av at faget er i sterk utvikling med nye tema, stort forskningsbehov, og fagtrengsel i et toårig masterløp, har utdanningsgruppa den siste tiden arbeidet med å utrede muligheter for et femårig utdanningsløp i logopedi.

8) Økonomi

Som det fremgår av fakultetets vedtak, skal arbeidsgruppens forslag kunne realiseres innenfor gjeldende økonomiske rammer. Tall som administrasjonen ved ILP har lagt frem for arbeidsgruppen (vedlegg) viser at studiets inntektsside og utgiftsside balanser. Da er basisbevilgningen til finansieringen for 30 fulltids studieplasser (med årlig opptak av 15 studenter) lagt til grunn med kr 1 800 000,-. Resultatfinansieringen basert på studiepoengproduksjon (ca. kr 410 000,-) og kandidatproduksjon (ca. kr 140 000,-) er ca. kr 550 000,-. studiets samlede inntekt utgjør ca. kr 2 350 000,-. Inntektene tilsier at det kan knyttes undervisningsressurser tilsvarende 2 årsverk til programmet etter at det er lagt inn utgifter til felleskostnader, programledelse, praksis og utstyr.

Ifølge saksframlegget til fakultetsstyret i 2020 fremgår det også at et årlig opptak av 15 heltidsstudenter vil øke resultatfinansieringen til instituttet på kr 760 000,-. Årlig opptak vil også gi økte kostnader, spesielt knyttet til veiledning og praksisutplassering, men dette må veies opp mot mulighetene for økt inntjening.

9) Organisering av fagmiljøet

Som det fremgår ovenfor, tillater dagens finansiering to fulle stillinger knyttet til logopedistudiet. Dette er i utgangspunktet en svært knapp ressurs for å drive et mastergradsstudium. Innenfor denne rammen hadde to logopeder i hundre prosent stilling vært det mest gunstige. Dette både med tanke på sårbarhet og sikring av fagmiljøets robusthet. Men å binde hele ressursen opp i to fulle stillinger vil føre til begrensinger i muligheten for å bringe inn kompetanse utenfra for å dekke gitte undervisningsområder/spesifikke tema fra språkvitenskap, psykologi og medisin som skal inngå i studiet.

Ut fra den gjeldende ressursituasjonen mener arbeidsgruppen det vil være formålstjenlig å ha fast ansatte tilknyttet studieprogrammet tilsvarende 1 ½ stilling. Én hel stilling bør være 100 prosent logopedifaglig. Den andre stillingen koordineres/deles med undervisning på spesialpedagogikk med sikte på felles undervisning innenfor gitte tema som er felles for studieprogrammene. En deling av stilling med spesialpedagogikk vil kunne frigjøre ressurser som kan gi rom for innleie av nødvendige kompetanse innen språkvitenskap, psykologi/medisin. Her kan en etter behov tenke seg at det tilsettes en person med spesifikk kompetanse i en toer-stilling (20 prosent), og at de resterende ressursene (30 prosent) hentes eksternt/internt fra språkvitenskap og psykologi/medisin.

Arbeidsgruppen vil påpeke at det skisserte forslaget gjelder innenfor de gjeldende økonomiske rammene. Det er vanskelig å snakke om et fagmiljø som bare består av 1 ½ faste stillinger. Det er derfor arbeidsgruppens klare anbefaling at fakultetet tilfører ILP ressurser slik at det som et minimum kan tilsettes i to hele fagstillinger innen logopedi. Dette i tillegg til den stillingen som foreslås delt med spesialpedagogikk, og at det i tillegg for eksempel settes av ressurser til en professor II og en stipendiat. Dette anses som et minimum som grunnlag for utvikling av et bærekraftig fagmiljø.

10)Faglig samarbeid

Det er samvirke på tvers av faggrenser på flere områder, men slik arbeidsgruppen vurderer det, bør det være grunnlag for å utnytte ressurser på en enda bedre måte gjennom et formalisert og utvidet faglig samarbeid, både internt ved ILP og med andre relevante miljøer, både ved UiT og med andre institusjoner.

Mastergradsprogrammet i spesialpedagogikk er for tiden under revisjon. I den sammenheng bør det også ses nærmere på grunnlaget for større grad samarbeid mellom fagmiljøene innen logopedi og spesialpedagogikk. Allerede i dag er det samarbeid ved at emnet i vitenskapsteori og metode (PED-3055) er et felles emne i mastergradsprogrammene i pedagogikk, spesialpedagogikk og logopedi. Også innenfor veiledning bør det være rom for et utvidet samspill der logopeder og spesialpedagoger bistår hverandre, for eksempel som biveileder for studenter der tema gjør dette naturlig. Videre kan en eksempelvis se for seg muligheten for å åpne for flere valgemner i spesialpedagogikk og vurdere samkjøring av emner der logopedifaglige emner kan tas som valgemner i spesialpedagogikk og vice versa.

I tilfeller der det ikke er formålstjenlig å samkjøre/dele hele emner, kan det likevel være mulig å se på samarbeid gjennom deling av ressurser innenfor særlige temaområder som egner seg å samarbeide om. Ved å hente inn ressurser fra andre fagmiljøer bør det være mulig med et tettere samarbeid, også med sikte på innsparing. I dag hentes det ressurser til undervisning innenfor gitte tema på logopedistudiet fra UNN (fra Avd. for nevrologi og Avd. for øre/nese/hals), Institutt for psykologi, Institutt for språk og kultur og fra fagmiljøet spesialpedagogikk. Bidragene fra de forskjellige partene på tema/timer fordeler seg slik på emnene (se vedlegg for nærmere spesifisering av tema/ressursbruk fordelt på emner):

- medisin: 18 timer
- psykologi: 42 timer
- språkvitenskap 20 timer
- spesialpedagogikk: 14 timer

En vesentlig del av undervisningen på emner i logopedi som hentes inn fra medisin, psykologi og språkvitenskap til logopedi, vil også være relevant for studenter på spesialpedagogikk. En bedre samordning ved innleie av ekstern kompetanse vil kunne være gunstig i en faglig sammenheng samtidig som en slik ordning vil kunne være kostnadsbesparende.

På nasjonalt nivå foregår det samarbeid mellom logopediutdanningene når det gjelder sensurering, noe forelesing og praksisorganisering. Arbeidsgruppen mener det bør søkes nærmere samarbeid og arbeidsdeling med fagmiljø ved de øvrige institusjonene som tilbyr utdanning i logopedi. Blant annet kan samarbeid skje ved at forelesninger deles digitalt. For eksempel kan et miljø ved en institusjon med spisskompetanse innenfor et gitt fagområde, få i oppdrag på vegne av de øvrige å utvikle et temaområde/emne som en fellesressurs. En slik digitalt gitt forelesning kan følges opp med lokal veiledning/faglige seminar.

11) Studieprogrammets faglige profil

Da spørsmål om nedleggelse av logopedistudiet var til behandling i styret ved HSL-fakultetet, både i 2015 og i 2020, ble det stilt spørsmål til studiets tverrfaglige profil, om den var som forutsatt ved opprettelsen. Det ble spurt om det faglige potensialet for tverrfaglig samarbeid mellom fagmiljøene innen logopedi, språkvitenskap og psykologi var blitt utnyttet i tilstrekkelig grad. Dette var særlig sentrale punkt i saksfremlegget til styret ved siste gangs behandling i 2020.

I forbindelse med revisjonen i 2017 ble fellesemnene for logopedi og spesialpedagogikk og det fagspesifikke språkvitenskapsemnet som IS/ISK hadde faglig ansvaret for, tatt ut og erstattet av språkvitenskapelige, mer logopedrelevante temaer. ILP ble emneansvarlig, men språkvitere hadde likevel en stor del av undervisningen på emnet. Slik saken ble presentert i saksforelegget for fakultetsstyret i 2020, kan det synes som om endringen ble oppfattet som et uttrykt ønske fra fagmiljøet i logopedi sin side om å bevege studieprogrammet bort fra et faglig samarbeid med språkvitenskap og psykologi. Som del av vedtaket i saken bes også ILP «[...] om å utrede grunnlaget for samarbeid med relevante fagmiljø med sikte på å videreføre studieprogrammet som forutsatt ved etablering.» I oppnevningbrevet fra HSL-fakultetet til denne arbeidsgruppen fremgår det også at gruppens oppdrag bl.a. er å «utrede muligheten for samarbeid med relevante fagmiljø internt og eksternt med sikte på å videreføre studieprogrammet som forutsatt ved etablering.»

Samkjøring av emner i to eller flere studieprogrammer kan i mange tilfeller faglig sett være gunstig. Fellesemner kan bl.a. bidra til å utvikle tverrfaglige miljø ved undervisningssamarbeid på tvers av disipliner. På studieprogram med svakt studentgrunnlag

kan også sambruk av emner med andre program bidra til at det blir mange nok studenter på undervisningen slik at det blir et ordentlig studiemiljø. Likevel er gruppen skeptisk til å tvinge frem sambruk av emner når dette ikke primært er ut fra en faglig vurdering, men heller er motivert ut fra ønsket om å spare penger. Dersom sambruk i utgangspunktet er økonomisk begrunnet, kan det fort gi en negativ effekt på den faglige sammenhengen i programmet og dermed også studiekvaliteten.

Arbeidsgruppen har gått gjennom og sammenlignet studieplanene for logopedi før og etter revisjonen i 2017, og har også vurdert fagmiljøets begrunnelse for endringene i sammensetningen av og innholdet i programmets emneportefølje. Etter arbeidsgruppens oppfatning er revisjonen av programmets emnesammensetning og oppbygging faglig godt begrunnet. I argumentasjonen for endingene pekes det på at logopedi er et eget fag med internasjonalt forskningsbasert teoretisk grunnlag, men at faget også inkluderer flere støttedisipliner som språkvitenskap, spesialpedagogikk, psykologi og medisin. Den opprinnelige studieplanen inkluderte sambruk av emner fra spesialpedagogikk og et eget emne i språkvitenskap. Det viste seg at det faglig sett ikke var en god løsning å la støttedisiplinene bidra med hele fagspesifikke emner i studiet. Ved revisjonen ble også emnene fra støttedisiplinene, både fellesemner og det spesifikke disiplinemet, tatt ut. At de rene disiplinemetene er ute av studieplanen, innebærer likevel ikke at støttefagene spiller en vesentlig mindre rolle enn tidligere, eller at de ikke er samarbeid mellom fagmiljøer på tvers av instituttgrenser eller med fagmiljø ved andre institusjoner.

Arbeidsgruppen mener at studieprogrammet i hovedsak bør videreføres etter dagens modell der logopedi utgjør kjernen, og at hele emneporteføljen har sitt utgangspunkt innen fagområdet logopedi. I stedet for egne disiplinefaglige støtteemner bør støttedisiplinene fortsatt inngå som tematiske bidrag i de enkelte emnene ut fra deres faglige innhold. Dette kan skje ved at logopedimiljøet og fagmiljø fra støttedisiplinene inngår tverrfaglig samarbeid om undervisning innenfor gitte tema.

12) Programstyre

Faglig ansvar for studieprogram ved ILP var tidligere lagt til en ansatt studieleder. Styringsmodellen avvek fra ordningen med programledelse gjennom programstyrer ledet av studieprogramleder, en ordning som i all overveiende grad er valgt ved HSL-fakultetet ellers. I forbindelse med reorganiseringen ved ILP fra nyttår ble også programstyremodellen innført ved instituttet. Det ble videre bestemt logopedistudiet skulle underlegges et felles programstyre for spesialpedagogikk og logopedi. Et felles programstyre for de to studieprogrammene kan ha flere fordeler med tanke på samarbeid og deling av ressurser mellom de klart beslektede fagene.

Arbeidsgruppen tror også på generelt grunnlag at programstyremodellen er fordelaktig på flere måter, spesielt for tverrfaglige program som logopedi. Modellen legger bedre til rette for samarbeid mellom fagmiljø på tvers av institutt- og fakultetsgrenser. Den vil også svare på de konkrete spørsmålene som har vært stilt til om potensialet for faglig samarbeid innen logopedi har vært utnyttet i tilfredsstillende grad. De spørsmålene som har vært reist ved manglende samarbeid på tvers av faggrenser, kan best møtes gjennom et aktivt programstyre som ivaretar programmets indre sammenheng og helhetlige struktur der logopedi, spesialpedagogikk, språkvitenskap, psykologi/medisin, og også avtakerfeltet, er representert. Det er arbeidsgruppens klare anbefaling at programstyret skal ha fast representasjon fra fagmiljø utenfor ILP; språkvitenskap og psykologi/medisin og en representant fra logopediens avtakerfelt.

13) Ulike undervisningsformer, fleksibilisering og bruk av teknologi

Studiet er i dag fleksibilisert på den måten at det er samlingsbasert, gjennomføres på deltid med 50 prosent studieprogresjon. Dette opplegget er valgt for at det skal være mulig å gjennomføre studiet i kombinasjon med å være i arbeid. Et typisk trekk ved den modellen som er valgt, er at arbeidstrykket fordeler seg svært ujevnt i studieperioden. Det er ofte svært stor arbeidsbelastning knyttet til samlingene, mens tiden mellom samlingene ikke utnyttes på best mulig vis. For å fordele arbeidsbelastningen bedre gjennom studiet mener arbeidsgruppen at det bør vurderes å sette inn tiltak med sikte på å få til mer virksomhet mellom samlingene. Studiet kan fornyes ved å øke graden av aktivitet gjennom mer bruk av

digitale verktøy i mellomperiodene. Eksempelvis kan studentene deles inn i digitale eller fysiske arbeidsgrupper, og det kan legges ut digitale forelesninger. Det er samtidig viktig at undervisningsoppleggene utformes fleksibelt slik at de kan gjennomføres av studenter også er i full jobb.

Som omtalt i kapittel 10 bør det i større grad legges opp til faglig samarbeid med andre læresteder. Et slikt samarbeid kan blant annet være å samarbeide om og dele på ulike digitale ressurser. I tillegg kan dette være en anledning til å fremme faglig samarbeid mellom forskjellige fagmiljø ulike steder i landet, vil det være økonomisk ressursbesparende.

Både med tanke på å utnytte periodene mellom samlingene og å utnytte kompetansen til lokale logopeder, bør en utrede mulighetene for å sikre samarbeid slik at studenter kan gjennomføre praksis så nært hjemstedet som mulig.

14) Videre satsing

Som det fremgår ovenfor, har masterutdanningene i logopedi ulik forankring og ulik faglig innretning. Ved UiB er utdanningen helsefaglig orientert, ved NTNU er språkvitenskapelig, mens utdanningene ved UiO, Nord og UiT har en spesialpedagogisk vinkling.

Logopediutdanningene har heller ikke en enhetlig bachelorutdanning med spesialisering eller nødvendige forkunnskaper i logopedi som opptaksgrunnlag. Derfor har logopedstudenter ingen eller svært liten kjennskap til fagområdet når de starter på studiet på masternivå.

Grunnutdanningenes ulike fokus og læringsmål kommer til uttrykk når en ser på de forskjellige grunnutdanningene som kan tjene som opptaksgrunnlag til programmene. UiBs helsefaglige retning synliggjøres bl.a. ved at grunnutdanninger i helsefag som sykepleie eller ergoterapi, og også utdanning innen musikkterapi og/eller sang, kan gi opptak til masterstudiet. Dette er utdanninger som ikke uten videre vil være opptaksgrunnlag ved f.eks. UiT.

Et forskjelligartet opptaksgrunnlag gjennom flere studieprogrammer med sine ulike fagorienteringer gir flere utfordringer. Ulike basisutdanninger som opptaksgrunnlag gjør at noen studenter mangler en del grunnsteiner når de går i gang med masterstudiet. Dette vil også gi utdannede logopeder med ganske ulike kompetanseprofiler, ikke bare ut fra hvor de

har studert, men også avhengig av hvilken basisutdanning som ligger til grunn for logopedistudiet. At en logopeds kompetanse er forskjellig ut fra hvor utdanningen er tatt, byr på en rekke utfordringer. Det kan gjøre det vanskelig for avtakerfeltet som ved ansettelse av logoped ikke nødvendigvis er sikret at vedkommende som ansettes, har den rette faglige spesialisering innenfor det gitte arbeidsfeltet og opp mot de oppgaver som skal løses.

Det foreligger per i dag heller ingen autorisasjonsordning for yrkesgruppen, og det finnes ingen krav eller nasjonale føringer til logopedistudiene faglige innretning, eller krav til utdanning på mastergradsnivå for å kunne kalle seg logoped. Tittelen *logoped* er heller ikke beskyttet yrkestittel. Det er også en del av forklaringen på at logopediutdanningene er ulikt innrettet.

Norsk Logopedlag (NLL) har anmodet om at det blir etablert en autorisasjonsordning for logopeder. Spørsmålet er nå til behandling i Helse- og omsorgsdepartementet. Både Helsedirektoratet og departementet støtter forslaget og mener at det bør etableres en autorisasjonsordning for yrkesutøvere med logopedikompetanse. Arbeidsgruppen ser det som positivt at dette arbeidet er i gang, og mener at en autorisasjonsordning er nødvendig for å sikre logopeder et enhetlig utdanningstilbud uavhengig av utdanningsinstitusjon.

Arbeidsgruppen er også kjent med at NLL er i gang med å utarbeide et forslag til en treårig grunnutdanning innen logopedi på bachelornivå (som en riktig nok benevnes *BA i språk og kommunikasjon*). Utdanningen er ment å tjene som et felles opptaksgrunnlag for mastergradsprogrammet i logopedi. I skissen til modell for programmet inngår emner innen spesialpedagogikk, språkvitenskap, psykologi, medisin/helse og praksis.

Arbeidsgruppen mener det er viktig å få på plass et bedre, nasjonalt og enhetlig fundament for studier i logopedi på masternivå. Gruppen tror likevel ikke at veien til en forbedret logopediutdanning er å gå via en 3+2-årsmodell. For det første er det vanskelig å se hvilken kvalifikasjon bachelorgradsprogrammet vil gi i yrkessammenheng. Dersom studiet ikke har en klar profil som skiller seg fra andre programmer, men primært etableres som et grunnstudium og utgangspunkt for videre studier inne logopedi, synes ideen å være dårlig. I fall et slikt studium blir realisert, er det grunn til å frykte at det først og fremst blir konkurrent til beslektede studietilbud som for eksempel bachelor i pedagogikk/spesialpedagogikk. Det er

også vanskelig å se hvilken yrkesrelevans et slikt studium skal ha i seg selv dersom studenter ønsker å avslutte med en bachelorgrad.

Arbeidsgruppen har forståelse for at det er behov for å sikre en relevant og enhetlig rekruttering til masterstudiet i logopedi. Men selv om et bachelorgradsstudium i faget etableres, er det vanskelig å se for seg at studier som i dag kvalifiserer til opptak til master i logopedi i fremtiden skal utelukkes, eller gis lavere prioritet ved opptak.

En av utfordringer med dagens logopediutdanning er nettopp at studentene som begynner på studiet, har en differensiert bakgrunn og dermed ulike forutsetninger for videre studier på masternivå. For noen kan gitte tema i studiet være dekket i grunnutdanningen, mens det for andre er helt nytt. Utvikling av et nytt program på bachelornivå vil ikke kunne løse dette problemet.

Arbeidsgruppen tror altså ikke at en 3+2-modell vil være et vesentlig bidrag til å skape en bedre logopedutdanning ettersom begynnerkompetansen til studentene fremdeles vil være forskjelligartet – og dermed også den helhetlige kompetansen ved oppnådd mastergrad.

Gruppen mener det bør startes en prosess ved UiT med sikte på å utrede grunnlaget for utvikling av et integrert femårig profesjonsstudium innen logopedi. Et integrert femårig masterløp vil kunne løse flere av de problemene som dagens logopediutdanning er preget av. En vil rydde av veien de problemene en ser i dagens 3+2-modell fordi studenter som tas opp til masterprogrammet har ulike kvalifikasjoner gjennom forskjellige disiplin- eller profesjonsutdanninger som grunnlag for videre studier. Et integrert løp vil kunne styrke kompetansen og gi studiet en bedre og helhetlig profesjonsinnretning og bedre praksis. Det vil også synliggjøre logopedi som eget fag og samtidig trekke inn støttedisciplinene på en bedre måte gjennom hele studieløpet.

Dersom det viser seg å være grunnlag for å utrede etablering av et femårig utdanningsløp ved UiT, bør det videre vurderes om denne det tjene som nasjonal modell. I så fall vil spørsmålet reise seg om en femårig logopediutdanning bør styres etter en nasjonal rammeplan. En rammeplan vil sikre at alle logopeder får de samme kvalifikasjonene uavhengig av lærested på samme måte som lærere, jurister og leger.

UiT har erfaring med å utvikle integrerte profesjonsutdanninger. Pilot i Nord – oppstart av de integrerte lærerutdanningsprogrammene er et godt eksempel. Arbeidsgruppen foreslår at HSL-fakultet tar initiativ til å sette ned en arbeidsgruppe som får i oppdrag å arbeide videre med ideen om en femårig modell for logopediutdanningen. Arbeidsgruppen bør blant annet få i oppdrag å se på muligheten til å gå i dialog med KD og NLL med sikte på å utvikle en pilot som kan tjene som modell for en fremtidig nasjonal femårig logopediutdanning.

15) Oppsummering av gruppens synspunkter og forslag

- Det har gjennom lang tid vært knyttet usikkerhet til studieprogrammet i logopedi. Med tanke på forutsigbarhet, stabil studentrekruttering, sikring av fagmiljø og ikke minst landsdelens mangel på logopeder, er det avgjørende at studieprogrammet konsolideres og lyses ut fra og med studieåret 2022/23 med påfølgende faste utlysninger.
- Studieprogrammet videreføres i hovedsak etter dagens modell. Støttedisipliner bør komme inn ved tverrfaglig samarbeid i undervisningen som tematiske bidrag i de enkelte emnene.
- Det bør søkes nærmere samarbeid og arbeidsdeling med fagmiljø ved de øvrige institusjonene som tilbyr utdanning i logopedi. Blant annet kan samarbeid skje ved at forelesninger over spesifikke tema/fagområder deles digitalt.
- Programstyret for logopedi og spesialpedagogikk skal ha fast representasjon fra fagmiljø utenfor ILP; språkvitenskap, psykologi/medisin og fra logopedistudiets avtakerfelt.
- HSL-fakultetet tar initiativ til å sette ned en arbeidsgruppe med mandat til å vurdere grunnlaget for å starte et pilotprosjekt med sikte på utvikling av et femårig integrert mastergradsprogram i logopedi.
- Innenfor gjeldende økonomiske ramme er det ressurser tilsvarende 2 hele stillinger tilknyttet studieprogrammet. Innenfor rammen bør logopedfaglig ressurs utgjøre 1 ½ stilling. Ressurser tilsvarende ½ stilling innhentes fagmiljøer i språkvitenskap, psykologi og medisin.
- Det er behov for tilførsel av ytterligere ressurser til logopedi som kan bidra til videre utvikling av et bærekraftig fagmiljø. To hele fagstillinger innen logopedi bør være et minimum.

MA-logopedi, studieplan fra 2020 med tema og timer fra støttedisipliner

Semester	5 studiepoeng	5 studiepoeng	5 studiepoeng	Praksis	Eksamen
1.	LOG-3101 (15 stp.) Språkvitenskap og utviklingsmessige språkvansker			LOG-3101 (2 uker) Utviklingsmessig e språkvansker	
2.	LOG-3101 (5 stp.) Språk- vitenskap og utviklings- messige språkvansker	LOG-3102 (10 stp.) Stemmevansker og taleflytvansker		LOG-3102 2x5 dager praksis-workshop på hhv. Stemme og taleflyt ved UiT	LOG-3101
3.	LOG-3102 (5 stp.) Stemme- vansker og taleflytvansker	LOG-3103 (10 stp.) Ervervede språkvansker og dysfagi			LOG-3102: Gruppevis rollespill. Ind. muntlig
4.	LOG-3103 (10 stp.) Ervervede språkvansker og dysfagi			LOG-3103 (2 uker) Dysfagi og ervervede STK- vansker)	LOG-3103 Skriftlig skole- eksamen
5.	LOG-3106 (5 stp.) Fordypnings- praksis	LOG-3900 (arbeidskrav) Oppstart prosjektskisse MA-oppgave		Fordypnings- praksis: 4 uker på ett valgfritt tema, eller 2 uker på 2 ulike tema	LOG-3106
6.	PED-3054 (30 stp.) Vitenskapsteori og metode NB! Fulltidssemester				PED-3054
7.	LOG-3900 Masteroppgave i logopedi (15 stp.)				
8.	LOG-3900 Masteroppgave i logopedi (15 stp.)				

LOG-3101 (20 stp. / 80 timer):

Språkvitenskap

Språket som system i hjernen, grammatikk, normalspråklig førstespråkstilegnelse, normalspråklig andrespråkstilegnelse, flerspråklighet (14 timer)

Fonetikk og fonetisk transkripsjon (6 timer)

Psykologi

Kognitiv psykologi – normalfunksjon, testing (7 timer)

Spesialpedagogikk

Komorbiditet, språkvansker og dysleksi (14 timer)

LOG-3102 (15 stp. / 60 timer):

Psykologi

Nevrologi og kognitiv terapi ved stamming (10 timer), kjønnsinkongruens (4 timer).

Medisin

Stemmens anatomi, stemmeundersøkelse (6 timer)

Spesialpedagogikk

Veiledning (fra PED-2017) timer

LOG-3103 (20 stp. / 80 timer):

Psykologi

Basalopplæring i sentralnervesystemets funksjon – funksjonell nevroanatomi, inkl. eksek. funksj.: oppmerksomhet, hukommelse, m.m. (14 timer)

Utviklingsmessige og ervervede hjerneskader 7 timer

Selektiv mutisme 3 timer

Medisin/nevrolog

Ervervede hjerneskader, sykdommer; MS, ALS, demens, Parkinson, hø.hem.skader, syn, hørsel, motorikk (6 timer)

Dysfagi; svelgundersøkelse og tolkning (6 timer)

PED-3054 (30 stp.)

Vit.teori og metode. Fellesemne med MA-spes.ped. og PED-disiplinfag. (120 timer)

Økonomioversikt for mastergradsprogrammet basert på opptak av 15 studenter annet hvert år

Inntekt

Studieplasser	1 807 692
Studiepoengproduksjon	414 619
Kandidatproduksjon	136 688

Sum **2 358 998**

Utgifter

Undervisning - 2 årsverk	1 700 000
Programledelse	50 000
Praksis, utstyr mm - snitt pr år over 4 år	110 000
Felleskostnader 2,5 %	486 250

Sum **2 346 250**

